

3. Katrine Marie Guldager: *Facebook gør os alle sammen dummere*

Teksten er en kronik, som blev trykt i Politiken den 29. juni 2016. Katrine Marie Guldager er en dansk forfatter født i 1966.

Facebook er et pløre¹ af kommentarer og forargelse og meninger, som har det til fælles, at ingen rigtig ved, hvad 'ugens skandale' egentlig handler om. Man løber fra skandale til skandale, og i næste uge er det glemt.

Der er noget ved Facebook, der gør os alle sammen dummere, end vi er. Eller som en facebookven for nylig sagde: Der er noget strukturelt infantilt² ved Facebook.

Så snart folk begynder at diskutere og bruge Facebook som et supplement eller en regulær erstatning af den offentlige debat, går det galt. Men hvor er det bare ærgerligt at se så mange mennesker, man egentlig havde dyb respekt for forvandlet til frådende³ idioter! Der er mange gode grunde til, at debatten bliver så infantil.

For eksempel:

1) Folk glemmer, hvor stor forskel der er på skrift og tale. Når vi taler sammen og er fysisk til stede, bliver samtalen reguleret af meget andet end det, der bliver sagt. Vi vælger vores samtalepartnere med langt større omhu. Vi er mere respektfulde. Facebook er en underlig mellemkategori, hvor man på skrift gør det, man ellers kun ville gøre i tale.

2) Folk glemmer at tælle til 10⁴. På Facebook kan man offentliggøre sine ytringer uden forsinkelse. Der er ingen censurerende instans, ingen ordstyrer eller debatredaktør, der beder én uddybe en pointe. Derfor kommer man tit til at skrive noget, man måske ikke helt mener. Noget man fortryder, men som det kan være svært at trække tilbage.

3) Folk glemmer, at Facebook ikke er et afgrænset rum. Man ved ikke, hvem der blander sig lige om lidt; man ved ikke, hvem der ser på i det skjulte. Hvis man er midt i en diskussion, som man oven i købet er ved at tabe, kan det være ret stressende. Ingen vil tabe ansigt. Face⁵. Selvfølgelig ikke. Ikke på Facebook!

Ser man på, hvem der kommer til at udtrykke sig irriteret, vredt eller decideret hadefuldt, forestiller jeg mig, at der er mindst fire forskellige grupper:

1) Nogle vil virkelig gerne samtalen, men fordi man ikke lige har tid til at læse hele tråden igennem, misforstår man måske, hvad de andre mener. Facebook er trods alt en overspringshandling⁶ for de fleste. Derfor kommer man til at skrive noget, der er lidt skævt. Det gør de andre så én opmærksom på, måske på en uhøf-

¹ *et pløre*: en uklar, tyk væske af jord og vand

² *infantilt*: barnligt, umodent

³ *frådende*: rasende

⁴ *at tælle til 10*: at vente og tænke sig om, inden man siger noget

⁵ *et face*: en persons image

⁶ *en overspringshandling*: det at gøre noget mindre vigtigt for at udsætte eller undgå at gøre det, man egentlig burde

lig måde, og så bliver man stødt, fornærmet, og det gør de andre også. Man havde jo ingen onde hensigter! Overhovedet.

Snart er man kastebold⁷ for andre menneskers fjendebilleder, og det er ikke nogen rar oplevelse. Det ville aldrig være sket i bussen eller til en middag på Overdrevet⁸.

2) Nogle linker til ting og sager, fordi de tænker, at andre måske kan have glæde af selv samme links. De mener ikke selv, at de har lagt op til diskussion, bare fordi de linker, og derfor finder de det ret anmassende, når andre pludselig vil diskutere grundlaget for demokratiet, arternes oprindelse eller formålet med hiphop.

3) En anden gruppe er dem, som ser Facebook som envejskommunikation: en måde at belære alle os andre på. Oplysning til borgerne. Denne gruppe er ikke på Facebook for at blive klogere, men for at informere deres følgere om livets sandheder.

Derfor er det bare irriterende, når folk tillader sig at stille spørgsmål og kommentere.

4) For nogle er Facebook en chance for at lukke dampen ud af et presset system⁹. Her kan man finde folk, der hele dagen har været nødt til at være søde og venlige og rare og undertrykte. Når de kommer hjem og åbner for fjæset¹⁰, så skal folk sgu have råt for usødet¹¹. Her er intet ønske om reel samtale. Her skal man bare af med noget. Noget grimt. Nogen skal nedgøres, og måske bliver det dig.

Og måske tilhører vi alle i skiftende omfang gruppe 1, 2, 3 og 4.

Facebook er et følelsesforum, ikke et debatforum, skrev en facebookven for nylig, og også her er et stort problem begravet.

Sammenblandingen er i hvert fald stærkt problematisk. Den offentlige debat bliver ikke bragt videre, når man er rød i kammen¹²: vred, forarget, forurettet, stødt.

Så snart nogen er i infight¹³ på Facebook handler det ikke længere om at oplyse, men om at vinde. Som tilskuer har man lidt den samme fornemmelse, som de må have haft på Colosseum¹⁴ i antikkens Rom. Enten skammer man sig, eller også bliver man selv forvandlet til en idiot, der står og råber: Heja! Bank ham! Tæv hende!

Bagefter kan man ikke huske, hvem der har vundet, og svaret er da også: Ingen.

Alle har tabt.

Men er der ingen voksne til stede? Det er muligt, at Christiansborg er en børnehavn, men derfor behøver vi andre jo ikke at forvandle resten af landet til én. (...)

⁷ *at være kastebold*: at blive del af en konflikt mellem andre uden selv at kunne styre situationen

⁸ *Overdrevet*: økologisk bofællesskab i Jylland

⁹ *at lukke dampen ud af systemet*: at afreagere

¹⁰ *fjæset*: slang for Facebook

¹¹ *råt for usødet*: at kommunikere meget direkte

¹² *rød i kammen*: rød i ansigtet

¹³ *infight*: en hård kamp

¹⁴ *Colosseum*: Teater i Rom fra 70 e.Kr., der bl.a. blev anvendt til gladiatorkampe, hvor gladiatører - professionelle krigere - sloges med andre gladiatører, vilde dyr og slaver. Kampene blev ofte kæmpet til døden for underholdningens skyld

Özlem Cekic¹⁵ har slået til lyd for, at alle haters¹⁶ skal mødes med spørgsmål, ikke med skuldertræk og stilhed. Jeg er sikker på, at hendes egen dialogkaffe¹⁷ er noget af det bedste, man kan blive budt på i dette land.

Men der mødes man jo også i virkeligheden, hvilket gør det noget sværere at forfalde til disse degenererede debatformer, man ser udfoldet på Facebook.

På Facebook synes krigen altid allerede tabt. Folk, der gerne vil være hadefulde, forbliver hadefulde. De vil også altid prøve at få det til at lyde, som om det er modstanderen, der har angrebet først. Hitler vidste det, ethvert børnehavebarn ved det: Det var de andre, der startede! Men det er aldrig nogen grund til at fortsætte.

I en mørk gyde kan det være nødvendigt at forsvare sig. På Facebook giver det mere mening at logge af. Bloker de personer, der er respektløse, slet dem som venner.

Lav dine indstillinger om, så det kun er dine venner, der kan se dine opslag; slet det opslag, der får hadet frem i folk. Det gavner ingen. Der er ingen grænser på Facebook, ingen beskyttelse. Derfor skal du ikke bruge Facebook som en platform for offentlig debat. Ikke medmindre du vil sidde og rense tråden hver halve time og dermed miste en arbejdsdag.

Vær forsigtig med at tro, at det er en samtale, du indleder. På Facebook er der kun meget sjældent et reelt ønske om at forstå hinanden. Man plejer sit Face, intet andet. Brug Facebook til oplysning, links, feriebilleder, til at finde gamle skolekammerater, ikke til politisk debat. Ikke så længe vi som samfund ikke har forstået, hvad der går galt på dette medie.

I stedet skal vi værne om vores tro på, at vi i dette land kan finde fælles løsninger på vanskelige problemer. Det gør vi ikke, så snart pulsen stiger¹⁸. Fælles løsninger kræver respekt. Det kræver, at vi holder hovedet koldt. Det kræver omtanke.

Noget helt andet end det, Facebook lægger op til.

Engang så det ud til, at Facebook skulle blive noget andet. Engang kunne man tro, at Facebook ville blive et sted, hvor borgere af alle slags kunne komme til orde. Her kunne man både være i direkte dialog med magthaverne og med hinanden. En win-win¹⁹. Men desværre ser det ud til, at den demokratiske debat, som er helt fri, bare bliver et pløre. Af festivaldimensioner²⁰.

Virkeligheden er selvsagt mere kompliceret end bare et like. Ingen (inklusive mig selv) når at sætte sig ind i sammenhængen; man liker derudad på halve sandheder, ting, som isoleret set virker forkerte, uanstændige, åndssvage, men som jo altid indgår i større sammenhænge, man ikke kender til.

Dette problem med kun at forholde sig til enkeltdele af virkeligheden placerer os alle sammen på et udviklingsstadium, vi burde have overstået i barndommen. Vi

¹⁵ *Özlem Cekic*: dansk-tyrkisk-kurdisk politiker og foredragsholder (f. 1976), der har udviklet konceptet 'dialogkaffe', hvor hun tager hjem for at drikke kaffe med folk, der har sendt hende hademails

¹⁶ *haters*: mennesker, der ikke kan lide en

¹⁷ *dialogkaffe*: et møde, hvor to helt uenige personer har en dialog i håbet om at forstå hinanden bedre

¹⁸ *pulsen stiger* (her): man bliver vred

¹⁹ *en win win*: en situation, hvor alle har fordele, og ingen har ulemper

²⁰ *festivaldimensioner*: meget stort og omfattende

100 bliver forarget over situationer, vi ikke har været i, historier, som kun er fortalt fra én side. Vi griner ad vittigheder, som udstiller folk, der måske havde noget oprigtigt på hjerte. Det er ikke bare uetisk, det er ødelæggende. (...)

Det er sjovere at blive forarget, sladre og kaste med mudder. Det ligner et manisk forsvar: Det er sjovere at hidse sig op end at blive sørgmodig over, at verdens problemer både er store og vanskelige. Men det er også det, der er med til at gøde jorden²¹ for fremtidige populist²². Hvilket vi slet ikke har brug for.

Derfor: For den demokratiske debats skyld. Så snart du mærker pulsen stige, så stig af.²³ Hvis du er tændt, så sluk! Tænk dig om. Du kan gøre det meget, meget bedre.

²¹ *at gøde jorden*: at forberede, at noget kan vokse

²² *populister*: nedsættende karakteristik af politikere, der forsøger at sige det, der i øjeblikket er mest populært, for at få stemmer

²³ *at stige af* (her): at forlade en samtale eller slukke